

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KUVENDI
KOMISIONI PËR SIGURINË KOMBËTARE

Tiranë më 18.12.2018
Dokument parlamentar

R A P O R T

Mbi projektligjin “*Për statusin e dëshmorit të atdheut*”

Drejtuar: Seancës plenare

Komisioni për Sigurinë Kombëtare, bazuar në nenet 32-36 të Rregullores së Kuvendit, në cilësinë e komisionit përgjegjës shqyrtoi në mbledhjen e datës 12.12.2018 dhe 18.12.2018 në parim, nen për nen dhe në tërësi, projektligjin “*Për statusin e dëshmorit të atdheut*”.

I. Qëllimi dhe objektivi i projektligjit:

Projektligji “Për statusin e dëshmorit të atdheut” synon ndryshimin në formë dhe përmbajtje të ligjit aktual në fuqi nr.8607, datë 27.04.2000, “Statusi i Dëshmorit të Atdheut”, të ndryshuar duke përcaktuar qartë kriteret dhe procedurat për shpalljen ose njohjen e statusit “Dëshmor i Atdheut”, si dhe të drejtat dhe përfitimet që rrjedhin nga ky status.

Qëllimi i projektligjit është shpallja ose njohja e statusit “Dëshmor i Atdheut” personave, të cilët, me akte të rralla patriotizmi, vetëmohimi dhe heroizmi të jashtëzakonshëm, kontribuan në luftën për liri, pavarësi dhe çlirim kombëtar të Shqipërisë deri në dhënien e jetës, si dhe të personave, që kanë dhënë e japin jetën për mbrojtjen e integritetit territorial, të interesave kombëtare shqiptare dhe në luftën kundër terrorizmit, krimit ndaj jetës së individit, mbrojtjes së pronës publike, si dhe në raste fatkeqësish natyrore, në ndihmë të popullsisë.

Në ndryshim nga parashikimet e ligjit aktual, projektligji i propozuar “Për statusin e

dëshmorit të atdheut”, paraqet risitë e mëposhtme:

1. Zgjerimin e rrethit të subjekteve që përfitojnë statusin e dëshmorit të atdheut.
2. Shtimin e kriterëve që duhet të plotësohen për shpalljen apo njohjen e Statusit “Dëshmor i Atdheut” si dhe shtimin e listës së dokumenteve që janë të vlefshme për të kërkuar shpalljen ose njohjen e statusit “Dëshmor i Atdheut”.
3. Përfshirjen nga dhënia ose njohja e statusit “Dëshmor i Atdheut”, të personave të dënuar me vendim gjyqësor të formës së prerë, për krime kundër njerëzimit, për bashkëpunim me pushtuesit e vendit, për veprimtari terroriste dhe agjenturore kundër interesave të Shqipërisë si dhe për vrasje me dashje, pas datës 9 maj 1945.
4. Zgjerim të gamës së autoriteteve publike (duke shtuar dhe Këshillin Bashkiak) ku mund të bëhet kërkesa nga familjarët për shpalljen “Dëshmor i Atdheut”, kjo për t’u ardhur në ndihmë familjarëve të dëshmorëve.
5. Përmirësim të procedurave të nderimit të “Dëshmorëve të Atdheut” si dhe mënyrës së menaxhimit të Varrezave të Dëshmorëve dhe të objekteve në nderim të tyre.
6. Parashikimi i rregullave për mbështetjen dhe nxitjen e veprimtarive të organizatave, të cilat kanë si objekt të veprimtarisë së tyre Dëshmorët e Atdheut.
7. Zgjerimin e rrethit të familjarëve për efekt nderimi (jo për trajtim financiar), duke shtuar prindërit e prindërve, bashkëjetuesin/bashkëjetuesen, njerkun/njerkën, thjeshtri/thjeshtrën, si dhe nipërit dhe mbesat e dëshmorëve të atdheut

II. DISKUTIME NË KOMISIONIN PËR SIGURINË KOMBËTARE

Për prezantimin e projektligjit në komision ishin të pranishëm Zëvendësministri i Mbrojtjes Z.Petro Koçi dhe Kryetari i Organizatës së Dëshmorëve të Atdheut së bashku me stafet respektive.

Z.Koçi, në fjalën e tij u shpreh se nga viti 2000 e deri më sot ka funksionuar ligji nr.8607, datë 27.04.2000, “Statusi i Dëshmorit të Atdheut”, të ndryshuar, i cili ka rregulluar deri tani dhënien e statusit, kriteret dhe procedurat apo dhe përfitimet që rrjedhin nga shpallja ose dhënia e statusit dëshmor i atdheut.

Praktika e punës në zbatim të këtij ligji, bëri të domodoshëm rishikimin e tij dhe rezultoi që tashmë duhet një ligj i ri për të rregulluar dhënien e statusit, kriteret dhe procedurat për përfitimet që rrjedhin nga shpallja ose dhënia e statusit “Dëshmor i Atdheut”.

Ai tha se qëllimi i projektligjit është shpallja ose njohja e statusit “Dëshmor i Atdheut” personave, të cilët me akte të rralla patriotizmi, vetëmohimi dhe heroizmi të jashtëzakonshëm, kontribuan në luftën për liri, pavarësi dhe çlirim kombëtar të Shqipërisë deri në dhënien e jetës, si dhe të personave, që kanë dhënë e japin jetën për mbrojtjen e integritetit territorial, të interesave kombëtare shqiptare dhe në luftën kundër terrorizmit, krimit ndaj jetës së individit, mbrojtjes së pronës publike, si dhe në raste fatkeqësish natyrore, në ndihmë të popullsisë.

Në fjalën e tij zëvendëministri i Mbrojtjes i Mbrojtjes sqaroi se projektligji i ri “Për statusin e dëshmorit të atdheut” i cili paraqitet si nismë e Këshillit të Ministrave synon ndryshimin në formë dhe përmbajtje të ligjit aktual pasi gjatë zbatimit në praktikë të tij ka lindur nevoja për shtesa dhe ndryshime thelbësore. Ky projektligj është i domosdoshëm pasi do të përcaktojë subjektet përfituese të statusit “Dëshmor i Atdheut”, procedurat për shpalljen ose njohjen e tij si dhe të përfimet që burojnë prej tij.

Kryetarja e komisionit, njëkohësisht dhe relatore e projektligjit, Z.Felaj, përgëzoi Ministrinë e Mbrojtjes për këtë iniciativë që u njeh një status më të denjë të gjithë dëshorëve të atdheut.

Gjatë prezantimit të projektligjit u evidentuan problematika të ndryshme.

Përfaqësuesit e Ministrisë së Mbrojtjes sqaruan anëtarët e Komisionit se dekretet dhe vendimeve të dhëna nga organet shtetërore për shpalljen “Dëshmor i Atdheut” përpara hyrjes në fuqi të këtij projektligji, do t'i nënshtrohen procedurës së njohjes/konfirmimit formal, bazuar në aktet dhe dokumentacionin e lëshuar nga organet kompetente shtetërore sipas legjislacionin të kohës në të cilin janë lëshuar dhe nuk do të jenë objekt rishikimi referuar parashikimeve të këtij projektligji.

Një çështjet tjetër e diskutuar në komision lidhet me organet që kanë të drejtën e propozimit për shpalljen dhe njohjen e statusit të dëshmorit të atdheut, që sipas parashikimeve të këtij projektligji janë Këshillat Bashkiak, Këshillat e Qarqeve dhe Prefektët. Në veçanti diskutimi u fokusua në të drejtën e Prefektit për paraqitjen e propozimeve për njohjen/shpalljen e statusit të dëshmorit, duke marrë në konsideratë, kompetencat e Prefektit për shqyrtimin e ligjshmërisë së vendimmarrjes së Këshillave Bashkiak sipas ligjit specifik. Në këtë aspekt, përfaqësuesit e Ministrisë së Mbrojtjes sqaruan se referuar parashikimeve të këtij projektligji Prefekti ka vetëm të drejtën e propozimit të shpalljen “Dëshmorët i Atdheut” dhe se kjo e drejtë nuk përbën një risi të këtij projektligji por zbatohet aktualisht referuar përcaktimeve të ligjit aktual.

Projektligji u shqyrtua edhe nga Komisioni për çështjet Ligjore, Administratën Publike dhe të Drejtat e Njeriut të cilët kanë propozuar disa riformulime si më poshtë vijon:

1. Në përcaktimin e kategorive të personave që përjashtohen nga përfitimi i statusit të dëshmorit të atdheut, sugjerohet të vlerësohet mundësia e shtimit të një paragrafi, në të cilin të parashikohet përjashtimi nga përfitimi i statusit të Dëshmorit të Atdheut, në rastet e ndalimeve të përcaktuara në aktet ndërkombëtare të nxjerra pas Luftës së Dytë Botërore.
2. Në përmbajtjen e projektligjit rekomandohet të unifikohet, terminologjia e përdorur dhe të redaktohet përmbajtja e projektligjit nga pikëpamja e teknikës legjislative.

Në nenin 2 fjala “të jashtëzakonshëm”, sugjerohet të hiqet.

Në nenin 3 fjala “të ndjerët”, sugjerohet të hiqet.

Neni 4

- a. Në pikën 1 sugjerohet që fjalët “person fizik” të zëvendësohen me fjalët “individ”. Kjo duke marrë në konsideratë faktin, që termi person fizik referuar legjislacionin tregtar dhe për regjistrimin e biznesit i referohet personave që kryejnë aktivitet tregtar.
- b. Përkufizimet e termave në këtë nen të renditen sipas rendit alfabetik.

Në neni 5 shkronja “i”, fjalët “që bien”, sugjerohet të zëvendësohet me fjalët “të rënë”.

Neni 8

Pika 3 sugjerohet të hiqet pasi përmbajtja e saj propozohet të integrohet me parashikimet e nenin 9 pika 2 sipas propozimeve të mëposhtme.

Ky propozim të pasqyrohet edhe në nenin 24 pika 3, të projektligjit ku parashikohet nxjerrja e akteve nënligjore.

Neni 9

- a. Pika 1 sugjerohet të ndryshohet me këtë përmbajtje:

“1. Kërkesa për shpalljen ose njohjen e statusit “Dëshmor i Atdheut” mund të paraqitet nga përfaqësues të familjes së të ndjerit, për të cilin kërkohet që të shpallet ose të njihet “Dëshmor i Atdheut”, ose përfaqësues të autorizuar të organeve shtetërore, organizatave të dëshmorëve të atdheut dhe shoqërisë civile ose nga çdo deputet ”.

Shtesa e propozuar për subjektet kërkuese, sugjerohet të refeflektohet edhe në pikën 6 të nenit 4 dhe kudo ku është përdorur në përmbajtjen e këtij projektligji.

- b. Pika 2 sugjerohet të ndryshohet me këtë përmbajtje:

“Formati i kërkesës, llojet e dokumenteve, që paraqiten për shpalljen ose njohjen e statusit “Dëshmor i Atdheut”, si dhe kushtet teknike të plotësimit të tyre përcaktohen me udhëzim të kryetarit të Komisionit Qendror të Statusit “Dëshmor i Atdheut”.

Neni 10

- a. Pika 3 sugjerohet të ndryshohet me këtë përmbajtje:

“3. Rregullat e detajuara për përbërjen, mënyrën e organizimit dhe funksionimin e Komisionit Qendror, kriteret e përzgjedhjes së anëtarëve nga shoqëria civile në këtë Komision, përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave”

- b. Pika 7 sugjerohet të ndryshohet me këtë përmbajtje:

“7. Komisioni Qendror raporton para Këshillit të Ministrave, për përmbushjen e detyrave të parashikuara në këtë ligj të paktën 1 herë në vit, ose sa herë që kërkohet prej tij”.

Neni 13

Pika 8 sugjerohet të ndryshohet me këtë përmbajtje:

“8. Varrezat e Dëshmorëve të Atdheut mbajnë statusin e varrezave monumentale dhe trajtohen si monument kulture, sipas parashikimeve të legjislacionit në fuqi për shërbimin publik të varrimit dhe për trashëgiminë kulturore.”

Neni 15

a. Në pikën 1 pas fjalëve “... dhe ruhen...” sugjerohet të shtohet shprehja “ sipas përgjegjësisë përkatëse...”.

b. Në pikën 2 shprehja “interesa të lartë shtetëror”, sugjerohet të zëvendësohet me shprehjen “interesi publik”.

Neni 18

a. Në pikën 3 i sugjerohet komisionit përgjegjës të vlerësojë heqjen e shprehjes “...dhe kur bashkëshortja/bashkëshorti i Dëshmorit të Atdheut martohet përsëri.” Kjo pasi ky parashikim i vendos personat në pozita pabarabarta duke sjellë deformimin e qëllimit për të cilin jepet shpërblimi financiar.

b. Pika 4 sugjerohet të ndryshohet me këtë përmbajtje:

“4. Shpërblimi familjar tërhiqet nga secili familjar sipas, sipas pjesës që i përket, nga kujdestari ligjor për fëmijët nën moshën 18 vjeç ose nga përfaqësuesi i pajisur me prokurë”.

Neni 23 sugjerohet të ndryshohet me këtë përmbajtje:

“Neni 23

Ankimi

1. Kundër vendimit të këshillit bashkiak, këshillit të qarkut apo prefektit, që refuzon të pranojë kërkesën ose kur këto organe nuk marrin në shqyrtim kërkesën brenda afateve të parashikuara nga ky ligj, subjektet e interesuara mund të paraqesin ankim pranë Komisionit Qëndror të Statusit “Dëshmor i Atdheut”, brenda 30 ditëve nga marrja dijeni për refuzimin apo nga data e mbarimit të afatit ligjor për marrjen në shqyrtim të kërkesës;

2. Kundër vendimit të Komisionit Qëndror të Statusit “Dëshmor i Atdheut” si dhe në rastet kur ky komision nuk shprehet brenda afateve të përcaktuar në pikën 6, të nenit 10, të këtij ligji subjektet e interesuara mund të paraqesin ankim pranë gjykatës kompetente, në përputhje me rregullat e parashikuara nga legjislacioni në fuqi për gjykatat administrative dhe gjykimin e mosmarrëveshjeve administrative.”

Neni 24

Në pikat 1, 2 3, dhe 4 të këtij neni, shprehja “brenda 1 viti nga hyrja në fuqi e këtij ligji” të zëvendësohet me shprehjen “brenda 6 muajve nga hyrja në fuqi e këtij ligji”.

III. RIFORMULIME NEN PËR NEN

Komisioni për Sigurinë Komëtare bazuar në çështjet e parashtruara, pyetjet e anëtarëve të komisionit dhe përgjigjet e dhëna nga përfaqësuesit e ministrisë propozuese si dhe referuar propozimeve të Komisionit për Çështjet Ligjore, Administratës Publike dhe të Drejtave të Njeriut nga diskutimi nen për nen i projektligjit propozon riformulimet si më poshtë:

Projektligji duhet të redaktohet nga ana gjuhësore pasi ka presje aty ku nuk duhet si dhe datat e rëndësishme të shkruhen me gërma të mëdha.

- **Neni 2 i projektligjit të hiqet fjala “e jashtëzakonshme” dhe neni të riformulohet si më poshtë:**

Qëllimi i ligjit është shpallja ose njohja e statusit “Dëshmor i Atdheut” për personat të cilët me akte të rralla patriotizmi, vetëmohimi dhe heroizmi, kontribuan në luftën për liri, pavarësi dhe çlirim kombëtar të Shqipërisë deri në dhënien e jetës, si dhe për personat të cilët kanë dhënë e japin jetën për mbrojtjen e integritetit territorial, të interesave kombëtare shqiptare, në luftën kundër terrorizmit dhe krimit ndaj jetës së individit, mbrojtjen e pronës publike si dhe në raste fatkeqësish natyrore, në ndihmë të popullsisë.

- **Neni 3 i projektligjit, mbas togfjalëshit “familjarët e tyre” të shtohet togfjalëshi “organizatat e dëshmorëve të atdheut”, fjala “të ndjerët” të hiqet dhe neni të riformulohet si më poshtë:**

Subjekte të këtij ligji janë Dëshmorët e Atdheut, familjarët e tyre, organizatat e dëshmorëve të atdheut, organet e pushtetit qendror e të njësive të vetëqeverisjes vendore, që ngarkohen për ndjekjen dhe zbatimin e detyrimeve që rrjedhin nga ky ligj.

- **Neni 4 i projektligjit, në pikën 1 të hiqet shprehja “si dhe personi fizik”, në pikën 6 “të ndjerit” të zëvendësohet me “të rënë” dhe të hiqet lidhëza “apo”, në pikën 7 “pushtetet kushtetuese” të zëvendësohet me “organet kushtetuese” dhe të riformulohet si më poshtë:**

Në këtë ligj, termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

1. **“Person”**, personi me shtetësi shqiptare, shtetasi i huaj ose pa shtetësi që ka jetuar e vepruar përpara datës së krijimit të shtetit shqiptar (28 nëntor 1912);
2. **“Shpallje”**, vendimi i Komisionit Qendror të Statusit “Dëshmor i Atdheut”, për njohjen e statusit të “Dëshmorit të Atdheut”;
3. **“Njohje”**, vendimi i Komisionit Qendror të Statusit “Dëshmor i Atdheut”, që konfirmon të gjitha dekretet dhe vendimet e dhëna nga organet shtetërore për shpalljen “Dëshmor” përpara hyrjes në fuqi të këtij ligji;
4. **“Familje e Dëshmorit të Atdheut”**, familja që i ka dhënë Shqipërisë një apo më shumë persona të shpallur “Dëshmor i Atdheut”;

5. **“Organe shtetërore të mëparshme”**, ish-organet shtetërore përpara hyrjes në fuqi të këtij ligji, si p.sh.: ish-Komiteti Ekzekutiv i Këshillit Popullor të Rrethit, ish-Këshilli Ekzekutiv Pluralist i Rrethit, Këshilli Bashkiak si dhe Kuvendi Popullor apo Kryesia e Këshillit të Ministrave;

6. **“Subjekte kërkuese”**, përfaqësues të familjes së të rënit, për të cilin kërkohet që të shpallet ose të njihet “Dëshmor i Atdheut”, përfaqësues të familjes së dëshmorit, drejtues të organeve shtetërore, organizatave të dëshmorëve të atdheut si dhe përfaqësues të shoqërisë civile;

7. **“Organe publike”**, organet përfaqësuese të pushtetit qendror dhe vendor, institucionet e administratës qendrore dhe vendore, organet kushtetuese, personat fizikë e juridikë, në masën që ata përmbushin funksionet publike ose ushtrojnë një detyrë administrative, sipas ligjeve në fuqi.

- **Neni 5 i projektligjitërma “dh” dhe pika “f” të riformulohen sipas variantit të paraqitur nga Organizata për Dëshmorët e Atdheut si dhe të shtohet një gërmë “q” dhe neni të riformulohet si më poshtë:**

Dëshmorë të Atdheut shpallen ose u njihet statusi, si të tillë,:

a) personat, të cilët kanë humbur jetën për lirinë, pavarësinë kombëtare dhe mbrojtjen e territoreve shqiptare apo në përpjekje për mësimin dhe përhapjen e gjuhës shqipe para datës 28 nëntor 1912;

b) shtetasit shqiptarë e të huaj, të cilët kanë rënë në luftë për mbrojtjen e integritetit territorial, të lirisë e pavarësisë së Shqipërisë, si dhe për arsye të kundërshtimit të pushtimit të trojeve shqiptare nga ushtritë e huaja dhe të qëllimeve shoviniste të tyre, nga data 28 nëntor 1912 deri më 7 prill 1939;

c) shtetasit shqiptarë, të cilët kanë humbur jetën në mbrojtje të vlerave kombëtare e patriotike të kombit shqiptar para datës 7 prill 1939;

ç) shtetasit shqiptarë, të cilët kanë marrë pjesë me armë në dorë ose në formë të organizuar në Luftën Antifashiste Nacionalçlirimtare dhe kanë rënë duke luftuar kundër pushtuesve nazifashistë e bashkëpunëtorëve të tyre, nga data 7 prill 1939 deri më 9 maj 1945;

d) shtetasit shqiptarë të pushkatuar për pjesëmarrjen në formacionet luftarake të Luftës Antifashiste Nacionalçlirimtare apo për mbështetje të pjesëmarrësve të Frontit Antifashist Nacionalçlirimtar si dhe të pushkatuar për hakmarrje nga pushtuesit nazifashistë apo bashkëpunëtorët e tyre, nga data 7 prill 1939 deri më 9 maj 1945;

dh) shtetasit shqiptarë, të cilët janë ekzekutuar apo kanë vdekur në burgjet dhe kampet nazifashiste të përqendrimit apo kanë vdekur si pasojë e plagëve e sëmundjeve të ndryshme të marra në këto vende deri më 9 maj 1945;

e) shtetasit shqiptarë, pjesëtarë të formacioneve ushtarake të Ushtrisë Nacionalçlirimtare, të cilët kanë rënë në luftën kundër pushtuesve nazifashistë jashtë kufijve shtetërorë deri më 9 maj 1945;

ë) shtetasit shqiptarë, pjesëmarrës në formacione të rregullta të Ushtrisë Nacionalçlirimtare, të cilët kanë humbur jetën brenda datës 9 maj 1947 për shkak të sëmundjeve dhe plagëve të marra ose fatkeqësive të ndryshme, duke qenë në krye të detyrës luftarake;

f) shtetasit shqiptarë që kanë rënë duke luftuar në Spanjë (1936-1939) ose në vende të tjera, të inkuadruar në formacionet e koalicionit antifashist ose kanë vdekur nga plagët apo sëmundje të ndryshme të marra në këto luftëra deri më 9 maj 1945;

g) shtetasit e huaj, pjesëtarë të formacioneve të Ushtrisë Nacionalçlirimtare, që kanë rënë duke luftuar kundër pushtuesve nazifashistë;

gj) shtetasit e huaj, pjesëtarë të formacioneve të ushtrive aleate në Luftën e Dytë Botërore, në ndihmë të Ushtrisë Nacionalçlirimtare shqiptare, të cilët kanë humbur jetën brenda territorit të Shqipërisë;

h) shtetasit shqiptarë, të cilët kanë rënë duke luftuar për pavarësinë e Kosovës, si dhe shtetasit shqiptarë të rënë për të drejtat kombëtare në konfliktet e tjera etnike të zhvilluara në Ballkan;

i) shtetasit shqiptarë që bien në mbrojtje të integritetit territorial të Republikës së Shqipërisë, mbrojtjen e institucioneve shtetërore nga terrorizmi ose në luftën kundër bandave të armatosura dhe krimit ndaj jetës së individit;

j) shtetasit shqiptarë, të cilët vriten nga elementë kriminalë për shkak të detyrës shtetërore që kanë kryer, në luftë kundër krimit dhe përpjekjeve për vendosjen e rendit dhe të qetësisë publike;

k) shtetasit shqiptarë që bien në krye të detyrës, për mbrojtjen e paqes dhe të lirisë së kombit shqiptar, ose ata që bien në krye të detyrës me mision në mbrojtje të paqes e të sigurisë së popujve të tjerë;

l) shtetasit shqiptarë që humbin jetën në krye të detyrës, për mbrojtjen e pasurisë publike ose nga rreziqet e fatkeqësitë natyrore;

ll) shtetasit shqiptarë të vrarë gjatë tubimeve paqësore dhe pa armë për respektimin e të drejtave dhe lirive themelore të njeriut si dhe ata që kanë humbur jetën në krye të detyrës në mbrojtje të procesit zgjedhor, pas datës 8 dhjetor 1990;

m) shtetasit shqiptarë, të cilët kanë humbur jetën ose që e humbin jetën në përpjekje për të ndihmuar popullsinë në raste fatkeqësish natyrore, në përpjekje për mbrojtjen e pronës publike ose për shpëtimin dhe mbrojtjen e jetës së individit nga krimi;

n) shtetasit shqiptarë që vriten nga forcat apo elementët antishqiptarë në mbrojtje të flamurit, simboleve kombëtare dhe manifestimit të ndjenjave kombëtare;

nj) shtetasit e huaj, pjesëtarë të formacioneve në ndihmë të Forcave të Armatosura të Shqipërisë apo Policisë së Shtetit Shqiptar, të cilët humbin jetën në krye të detyrës, në ndihmë të popullsisë apo në përpjekje kundër terrorizmit ose krimit ndaj jetës së individit;

o) shtetasit e huaj, pjesëtarë të formacioneve ushtarake të NATO-s, në ndihmë të Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë, që humbin jetën në krye të detyrës, në mbrojtje të integritetit territorial të Republikës së Shqipërisë;

p) ekuipazhet, të cilët bien në krye të detyrës shtetërore gjatë fluturimit.

q) shtetasit shqiptarë pjesëmarrës në formacionet e ushtrisë nacional-çlirimtare që janë ekzekutuar me vendim të gjyqeve partizane për shkelje të moralit partizan dhe që më vonë ka rezultuar që gjykimi ka qënë i pambështetur në prova.

• **Neni 6, pas pikës 4 të shtohet një pikë 5 dhe neni të riformulohet si më poshtë:**

Statusin “Dëshmor i Atdheut” nuk e përfitojnë personat, të cilët janë dënuar me vendime gjykatë të formës së prerë për:

1. krime kundër njerëzimit;
2. bashkëpunim me pushtuesit e vendit;
3. veprimtari terroriste dhe agjenturore kundër interesave të Shqipërisë;
4. vrasje me dashje, pas datës 9 maj 1945
5. si dhe personat për të cilët vërtetohet gjyqësisht se vendimi për njohjen e statusit është bazuar në dokumente të falsifikuara.

- **Neni 8, të hiqet pika 3 dhe neni të ndryshohet si më poshtë;**

1. Për shpalljen “Dëshmor i Atdheut” vlejnë si burime parësore, dokumente të organeve publike të krijuara në kohën e ngjarjes, dhe si burime dytësore, botimet me karakter historik, folklorik, publicistik e manuale biografike, të cilat shprehen për ngjarjen.
2. Për njohjen e statusit “Dëshmor i Atdheut” vlejnë dekretet/vendimet e organeve shtetërore të mëparshme për shpalljen “Dëshmor”, si dhe në mungesë të tyre, vetëm burimet parësore, sipas pikës 1 të këtij neni.

- **Neni 9 të riformulohet si më poshtë:**

1. Kërkesa për shpalljen ose njohjen e statusit “Dëshmor i Atdheut” mund të paraqitet nga përfaqësues të familjes së të rënit, për të cilin kërkohet që të shpallet ose të njihet “Dëshmor i Atdheut”, ose përfaqësues të autorizuar të organeve shtetërore, organizatave të dëshmorëve të atdheut, shoqërisë civile ose çdo deputet.
2. Format i kërkesës, llojet e dokumenteve, që paraqiten për shpalljen ose njohjen e statusit “Dëshmor i Atdheut”, si dhe kushtet teknike të plotësimit të tyre përcaktohen me udhëzim të kryetarit të Komisionit Qendror të Statusit “Dëshmor i Atdheut”.

- **Neni 10 në pikën 1 fjala “jep” të zëvendësohet me “shpall”, në pikën 2 të hiqet togfjalëshi “shoqëria civile” dhe të zëvendësohet me “organizatat e mbrojtjes së dëshmorëve”, në pikën 5 “mbledhjen” të bëhet “mbledhjet” dhe në pikën 7 të shtohet dhe me Komisionin për Sigurinë Kombëtare dhe të riformulohet si më poshtë:**

1. Pranë Ministrisë së Mbrojtjes krijohet Komisioni Qendror i Statusit “Dëshmori i Atdheut”, i cili është autoriteti që shpall ose njeh statusin “Dëshmor i Atdheut” sipas propozimit të bërë nga këshilli i qarkut, këshilli bashkiak, prefekti ose ministri përkatës, për subjektet në fushën e tyre të përgjegjësisë së tij.
2. Komisioni Qendror i Statusit “Dëshmor i Atdheut” është organ kolegjal dhe i përhershëm, që përbëhet nga 7 anëtarë. Komisioni kryesohet nga Ministri i Mbrojtjes dhe në përbërje ka 4 anëtarë në rang zëvendësministrash dhe 2 anëtarë nga organizatat e mbrojtjes së dëshmorëve.
3. Përbërja dhe rregullat e detajuara për organizimin dhe funksionimin e Komisionit Qendror përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrit të Mbrojtjes.
4. Komisioni Qendror i Statusit “Dëshmor i Atdheut”, për ushtrimin e përgjegjësisë të caktuara në ligj, mbështetet nga një staf teknik. Përgjegjësi i stafit teknik kryen dhe detyrën e sekretarit teknik të komisionit Qendror.
5. Anëtarët e Komisionit Qendror të Statusit “Dëshmor i Atdheut” marrin shpërblim financiar për pjesëmarrjen në mbledhjet e Komisionit Qendror sipas legjislacionit në fuqi. Këshilli i Ministrave cakton masën e shpërblimit si dhe institucionin që kryen pagesën.

6. Propozimet e dërguara nga këshillat e qarqeve, këshillat bashkiakë apo prefektët shqyrtohen nga Komisioni Qendror brenda 3 muajve, nga afati i regjistrimit në sekretarinë e Komisionit Qendror.

7. Komisioni Qendror raporton para Këshillit të Ministrave, të paktën 1 herë në vit, për punën e bërë për statusin e “Dëshmorit të Atdheut” si dhe në Komisionin për Sigurinë Kombëtare.

• **Neni 11, në pikën 1 fjala “dhënien” të zëvendësohet me fjalën “shpalljen” dhe neni të riformulohet si më poshtë:**

1. Pranë këshillave të qarqeve, bashkive dhe prefekturave, ngrihen dhe funksionojnë komisione për shqyrtimin e kërkesave për shpalljen ose njohjen e statusit të “Dëshmorit të Atdheut”.

2. Kërkesa për shpalljen ose njohjen e statusit “Dëshmor i Atdheut”, së bashku me dokumentet shoqëruese, i paraqiten komisionit për shqyrtimin e kërkesave pranë këshillit të qarkut, këshillit bashkiak ose prefektit, ku ka vendbanimin familja e të rënit që kërkohet të shpallet ose të njihet si “Dëshmor i Atdheut”.

3. Komisionet, brenda 1 muaji nga depozitimi i kërkesës, shqyrtojnë kërkesat dhe dokumentet shoqëruese, të cilat relatohen përkatësisht, në këshillin e qarkut, këshillin bashkiak ose te prefekti, për të vendosur lidhur me kërkesën e bërë.

4. Këshilli i qarkut, këshilli bashkiak ose prefekti merr vendim brenda 1 muaji nga relatimi nga komisioni përkatës, për dërgimin ose jo të propozimit për trajtim pranë Komisionit Qendror të Statusit “Dëshmor i Atdheut”.

5. Mënyra e organizimit dhe funksionimit të komisioneve për shqyrtimin e kërkesave për dhënien ose njohjen e statusit “Dëshmor i Atdheut” miratohen sipas përkatësisë, me vendim të këshillit të qarkut, këshillit bashkiak ose prefektit.

• **Neni 12 të togfjalëshi “brenda fushës së përgjegjësisë të të cilit është i rëni” të zëvendësohet me togfjalëshin me fushën e përgjegjësisë së të cilit lidhet aktiviteti shoqëror i të rënit” dhe të ndryshohet si më poshtë:**

Në rastet e të rënëve sipas shkronjave “g”, “h”, “i” e “j”; “l”; dhe “nj”, “o”, e “p”, të nenit 5 të këtij ligji, ministri, me fushën e përgjegjësisë së të cilit lidhet aktiviteti shoqëror i të rënit, mund t’i propozojë drejtpërsëdrejti Komisionit Qendror të Statusit “Dëshmor i Atdheut” shpalljen e të rënit “Dëshmor i Atdheut”.

• **Neni 13, pika 8 të riformulohet sipas versionit të propozuar nga Komisioni i Ligjeve dhe të shtohen pika 10 dhe 11 sipas formulimit të propozuar nga Organizata për dëshmorët e Atdheut dhe neni të ndryshohet si më poshtë:**

1. Në shenjë nderimi, përkujtimi dhe mirënjohjeje kombëtare për Dëshmorët e Atdheut janë ndërtuar dhe do të ndërtohen varrezat ku prehen Dëshmorët e Atdheut.

2. Ndërtimi, mirëmbajtja dhe ruajtja e Varrezave të Dëshmorëve të Atdheut bëhet nga shteti, sipas rregullave e procedurave të përcaktuara me vendim të Këshillit të Ministrave.

3. Çdo dëshmor ka një varr në Varrezat e Dëshmorëve të Atdheut, të ngritur në territorin e qarkut ku ka rënë ose ka pasur vendbanimin, me përjashtim të atyre që prehen në Varrezën e Dëshmorëve të Atdheut “Nëna Shqipëri”, në kryeqytet.
4. Varrimi i Dëshmorit të Atdheut apo rivarrimi i mbetjeve mortore të tij në Varrezën e Dëshmorëve të Atdheut “Nëna Shqipëri”, në kryeqytet, bëhet me vendim të Komisionit Qendror të Statusit “Dëshmor i Atdheut”, me kërkesë të këshillit bashkiak, këshillit të qarkut, prefektit ose ministrit.
5. Varrimi i Dëshmorit të Atdheut apo rivarrimi i mbetjeve mortore të tij në Varrezat e Dëshmorëve të Atdheut në qarqet përkatëse bëhet me vendim të këshillit të qarkut, këshillit bashkiak ose të prefektit.
6. Për Dëshmorët e Atdheut, të cilëve nuk u janë gjetur eshtrat, në brendësi të territorit të Varrezave të Dëshmorëve të Atdheut mund të vendosen ndërtime monumentale apo pllaka përkujtimore me emrat dhe të dhënat e tyre.
7. Në Varrezat e Dëshmorëve të Atdheut, në shenjë nderimi, qëndron gjithmonë i ngritur flamuri kombëtar.
8. Varrezat e Dëshmorëve të Atdheut mbajnë statusin e varrezave monumentale dhe trajtohen si monument kulture, sipas parashikimeve të legjislacionit në fuqi për shërbimin publik të varrimit dhe për trashëgiminë kulturore.
9. Në vendvarrimet e Dëshmorëve të Atdheut zhvillohen ceremoni zyrtare dhe homazhe.
10. Në varrezat e Dëshmorëve të Atdheut nuk lejohen të varrosen persona të tjerë apo mbetjet e tyre mortore që nuk kanë statusin e Dëshmorit të Atdheut.
11. Shpenzimet e varrimit të Dëshmorëve të Atdheut ose të rivarrimit të mbetje të tyre mortore të përballohen dhe të parashikohen nga buxheti i shtetit.

- **Neni 15 të ndryshohet si më poshtë duke marr parasysh propozimine Komisionit të Ligjeve:**

1. Në shenjë nderimi për Dëshmorët e Atdheut, me vendim të këshillit të qarkut/këshillit bashkiak/prefektit ose me urdhër të ministrit, brenda territoreve nën juridiksionin e tyre ngrihen, mirëmbahen dhe ruhen sipas përgjegjësisë përkatëse lapidare, pllaka përkujtimore, përmendore si dhe emërtohen mjedise e institucione publike.
2. Zhvendosja e përmendoreve, lapidarëve, pllakave përkujtimore si dhe e objekteve të tjera, që kanë lidhje me Dëshmorët e Atdheut, bëhet vetëm në raste të veçanta, kur këtë e kërkojnë interesi publik dhe me vendim/urdhër të autoritetit që i ka ngritur ato.
3. Zhvendosja e përmendoreve, lapidarëve, pllakave përkujtimore si dhe e objekteve të tjera, që kanë lidhje me Dëshmorët e Atdheut, të ngritura nga organe shtetërore të cilat nuk ekzistojnë më, bëhet me vendim të këshillit bashkiak, në juridiksionin territorial të të cilit ndodhen këto objekte, ose me urdhër të ministrit, në rastet kur këto objekte ndodhen në pronat e paluajtshme në përgjegjësi administrimi të ministrisë përkatëse.

- **Neni 18, pika 4 riformulohet sipas versionit të propozuar nga Komisioni i Ligjeve dhe në pikën 5 fjalët “njerku” dhe “njerka” të zëvendësohen me fjalët “emti” dhe “emta” si dhe të shtohet një pikë 6 dhe neni të ndryshohet si më poshtë:**

1. Familjet e Dëshmorëve të Atdheut gëzojnë nderim e përkrahje të veçantë nga shteti. Ato përfitojnë shpërblim financiar mujor, kriteret dhe masa e të cilit përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozim të ministrit të Mbrojtjes.
2. Në rrethin e familjarëve, për efekt shpërblimi, bëjnë pjesë bashkëshorti/ bashkëshortja, fëmijët nën moshën 18 vjeç ose deri në 25 vjeç kur kryejnë studimet e larta, prindërit bashkëjetues dhe personat në kujdestari, sipas certifikatës së gjendjes familjare në çastin e vdekjes së Dëshmorit të Atdheut.
3. Shpërblimi ndërpritet kur asnjëri nga familjarët nuk plotëson kushtet e përcaktuara në pikën 2, të këtij neni, dhe kur bashkëshortja/bashkëshorti i Dëshmorit të Atdheut martohet përsëri.
4. Shpërblimi familjar tërhiqet nga secili familjar, sipas pjesës që i përket, nga kujdestari ligjor për fëmijët nën moshën 18 vjeç ose nga përfaqësuesi i pajisur me prokurë”.
5. Në familjen e Dëshmorit të Atdheut, për efekt nderimi dhe mirënjohjeje, përfshihen bashkëshorti/bashkëshortja, bashkëjetuesi/bashkëjetuesja, fëmijët, prindërit, vëllezërit dhe motrat, prindërit e prindërve, emti, emta, thjeshtri, thjeshtra, mbesat dhe nipërit e dëshmorit.
6. Familjarët e Dëshmorëve të Atdheut sipas pikës 2 të këtij neni, pranohen në programet e mbrojtjes sociale.

- **Neni 23 të riformulohet si më poshtë sipas propozimit të paraqitur nga Komisioni i Ligjeve:**

1. Kundër vendimit të këshillit bashkiak, këshillit të qarkut apo prefektit, që refuzon të pranojë kërkesën ose kur këto organe nuk marrin në shqyrtim kërkesën brenda afateve të parashikuara nga ky ligj, subjektet e interesuara mund të paraqesin ankim pranë Komisionit Qëndror të Statusit “Dëshmor i Atdheut”, brenda 30 ditëve nga marrja dijeni për refuzimin apo nga data e mbarimit të afatit ligjor për marrjen në shqyrtim të kërkesës;
2. Kundër vendimit të Komisionit Qëndror të Statusit “Dëshmor i Atdheut” si dhe në rastet kur ky komision nuk shprehet brenda afateve të përcaktuar në pikën 5, të nenit 10, të këtij ligji subjektet e interesuara mund të paraqesin ankim pranë gjykatës kompetente, në përputhje me rregullat e parashikuara nga legjislacioni në fuqi për gjykatat administrative dhe gjykimin e mosmarrëveshjeve administrative.”

- **Neni 24, afati 1 vjeçar të bëhet 3 muaj dhe neni të ndryshohet si më poshtë:**

1. Ngarkohet Këshilli i Ministrave që brenda 3 muajve nga hyrja në fuqi e këtij ligji, të nxjerrë aktet nënligjore në zbatimin të neneve 10, pikat 3 e 5, 13, pika 2, dhe 18, pika 1, të këtij ligji.

2. Ngarkohen këshillat e qarqeve, këshillat bashkiakë dhe prefektët, që brenda 3 muajve nga hyrja në fuqi e këtij ligji, të nxjerrin vendimet përkatëse, në zbatim të pikës 5, të nenit 11, të këtij ligji.

3. Ngarkohet kryetari i Komisioni Qendror të Statusit “Dëshmori i Atdheut”, që brenda 3 muajve nga hyrja në fuqi e këtij ligji, të nxjerrë udhëzime në zbatim të pikës 3, të nenit 8, të këtij ligji.

4. Ngarkohet Komisioni Qendror i Statusit “Dëshmori i Atdheut”, që brenda 3 muajve nga hyrja në fuqi e këtij ligji, të nxjerrë vendim në zbatim të pikës 2, të nenit 19, të këtij ligji.

5. Aktet nënligjore, të miratuara para hyrjes në fuqi të këtij ligji dhe që nuk bien në kundërshtim me të, do të zbatohen deri në nxjerrjen e akteve nënligjore në zbatim të këtij ligji.

IV. KONKLUSIONE

Në përfundim të diskutimeve, Komisioni për Sigurinë Kombëtare, me shumicën e anëtarëve miratoi projektligjin në parim, nen për nen dhe në tërësi duke ja kaluar për votim Seancës Plenare.

Kryetar/ Relator

Ermonela (Felaj) VALIKAJ